

“สตาภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย”
ของตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้เมืองเดิม¹

Seven Outlaw-Hero Images of Mai Muangderm’s Male Protagonists

รัตนศักดิ์ ก้อนเพชร², กาญจนา วิชญญาปกรณ์³
Rattanasak Konphet², Kanchana Witchayapakorn³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย จากตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม จำนวน 11 เรื่อง พบว่า ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมายที่ปรากฏเป็น ‘สตาภาพลักษณ์’ ประกอบด้วย 1) โจรจำเป็น เพราะถูกใส่ความเรื่องชู้สาว ถูกใส่ความว่าเป็นโจร และครอบครัวหรือคนรักถูกกระทำ 2) ความกล้าหาญที่แสดงออกทั้งในเรื่องเชิงรบ และการเสี่ยงภัยอันตรายช่วยเหลือผู้อื่น 3) ความเป็นผู้นำ ที่ถ่ายทอดถึงการเป็นผู้นำทางความคิดและผู้นำที่ได้รับการยกย่อง 4) ความจริงใจที่สื่อให้เห็นถึง สัจจะวาจา ความจริงใจต่อคนรักและจริงใจต่อพวกพ้อง 5) ความเมตตาที่สะท้อนภาพความเมตตาต่อศัตรู ความเมตตาต่อสัตว์คู่ใจและความเมตตาต่อผู้มีความทุกข์ 6) ความมัตถุญที่มีต่อมาตุภูมิ บุพการีและผู้มีอุปการะ 7) สุภาพบุรุษที่เกิดจากการรักษาเกียรติสตรี และการปกป้องผู้ที่อ่อนแอ จากภาพลักษณ์ ทั้ง 7 นี้ทำให้เห็นความเด่นของตัวละครเอกฝ่ายชายที่สามารถช่วยสร้างภาพจินตนาการให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณ์ของวีรบุรุษนอกกฎหมายอย่างชัดเจนก่อให้เกิดความประทับใจตัวละครเอกฝ่ายชายอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม

คำสำคัญ: สตาภาพลักษณ์, วีรบุรุษนอกกฎหมาย, ตัวละครเอกฝ่ายชาย, วรรณกรรม

Abstract

The purpose of this research aimed to analyze the images of the outlaw heroes from the male protagonists in Mai Muangderm’s eleven literary works. The results revealed that the images of the outlaw heroes appeared like seven outlaw-hero Images were as follows: 1) being forced outlaw because of the alleged adultery, the alleged plunderer and the resentment of the family or lover being bullied, 2)

¹ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²นิสิตปริญญาโท สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Master of Arts (Thai Language) Faculty of Humanities, Naresuan University) Email: abdulrochitt@gmail.com

³รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Associate professor Ph.D.Thai Language Faculty of Humanities, Naresuan University) Email: kanwith@hotmail.com

bravery was shown in the combat and the risk helping to others, 3) the leadership conveyed the thought and honored leader, 4) sincerity was shown as verbally, honesty in love and sincerity with the partisans, 5) mercy reflected the kindness to the enemy, the beloved animals and the miserable people 6) gratitude to the motherland, the parentage and the patrons, 7) being gentleman expressed from the performing to women's honor and the protecting to the weak. The seven images created the distinctive male protagonist characters, which readers can imagine as the outlaw heroes, and they were impressive in Mai Muangderm's literary works.

Keywords: Seven Images, Outlaw Heroes, Male Protagonists, Literary Works

บทนำ

ลักษณะของวรรณกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เริ่มมีลักษณะแปลกใหม่ขึ้นโดยมีลักษณะเป็นนวนิยายที่สะท้อนภาพชีวิตและสังคมมากขึ้น เรื่องราวของสามัญชนเริ่มมีแพร่หลายมากขึ้น โดย รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2557:บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงจุดเด่นวรรณกรรมในสมัยนั้นว่า มีการเปลี่ยนจุดมุ่งหมายการแต่งจากวรรณกรรมเชิงระมย์ไปสู่วรรณกรรมสะท้อนสังคม อันฉายภาพของวิถีชีวิต ค่านิยม และทัศนคติของคนชั้นกลาง ตอบสนองรสนิยมของคนชั้นกลางที่มีการศึกษาและใฝ่ฝันถึงสังคมใหม่ในอนาคต บุ๊กเบิกแนวทางของวรรณกรรมสังคมนิยม (Social Realism) สำหรับนักเขียนนวนิยายที่มีผลงานในสมัยนั้นที่โดดเด่นมีหลายคนซึ่งหนึ่งในนั้นคือ ไม้ เมืองเดิม ซึ่งเป็นนามปากกาของ ก้าน พึ่งบุญ ณ อยุธยา สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2516:34) ได้กล่าวว่า “นักเขียนกลุ่มลูกทุ่ง (Local Color Group) จะนำแรงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ผ่านนวนิยายและเรื่องราวโดยดำเนินเรื่องเป็นแบบฉากสถานที่ ความกล้าหาญ เสียสละ ลัทธิเจ้าถิ่น ช่องโหลร เหลี่ยมนักเลงในชนบทบ้านนอกเรียกว่าเป็น Rustic life” ซึ่งผู้นำที่เน้นความสนใจในแนวคิดนี้มากก็คือ ไม้ เมืองเดิม จนเสถียร จันทิมาธร (2516:13-14) กล่าวว่า “เรื่องของชาวบ้านจากปลายปากกาของไม้เมืองเดิม ได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย ซึ่งเป็นงานที่มีคุณค่าแสดงสภาพชีวิตของคนธรรมดาได้อย่างองอาจและจริงจัง”

นอกจากนี้ลักษณะเด่นทางการบรรยายให้เห็นภาพลักษณ์ของสภาพบ้านนอกในลักษณะเชิงพรรณนา (Narrative) ของไม้ เมืองเดิมที่สามารถกระชับใจผู้อ่าน ตัวละครที่เขาสร้างขึ้นนั้นจะเป็นชนชั้นกรรมาชีพเป็นสามัญชนแต่สามารถแสดงให้เห็นถึงความพอใจในความเป็นคนชนบทสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาทางสังคมได้ตามรูปแบบของวิถีชนบท เช่น การต่อสู้อำนาจรัฐที่รังเกียจประชาชนในรูปแบบโจร หรือบุคคลนอกกฎหมาย เป็นต้น

วัฒน์ วรรณยางกูร (2537:175) กล่าวว่า “พระเอกในนิยายหลายเรื่องของไม้ เมืองเดิมไม่ได้เป็นสุภาพบุรุษสุดเรียบบร้อย แต่เป็นนักเลง นักปล้น เป็นคนที่ถูกประณามว่าเลวร้ายอาจจะคล้าย ‘ดีใหญ่’ ผู้เคยโด่งดังบนจอโทรทัศน์มาแล้ว” ซึ่งสอดคล้องกับ จินดา ดวงจินดา (2537:164-167) กล่าวไว้ในหนังสือ ‘โครงการ มิตรน้ำหมึก’ ว่าตัวละครในนวนิยายของ ไม้ เมืองเดิม ทุกเรื่อง

มีชีวิตเคลื่อนไหวเหมือนกับคนจริงการสร้างตัวละครเปี่ยมชีวิตเป็นศิลปะหรือแม่ไม้ทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งและมีจิตสำนึกทางสังคม (Socially conscious) อย่างมากมายโดยเฉพาะการถ่ายทอดถึง ‘ธรรมใจ’

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม ได้รับการยกย่องเรื่องการสร้างตัวละครเอกว่ามีลักษณะที่โดดเด่นทำให้ผลงานของไม้ เมืองเดิม มีคุณค่าและมีความน่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพราะเป็นงานวรรณกรรมที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายที่ถูกสร้างขึ้นให้มีลักษณะแบบ ‘ธรรมใจ’

เมื่อศึกษาตุ๊กก็พบว่า ตัวละครเอกในนวนิยายของไม้ เมืองเดิม มีตัวละครเอกฝ่ายชายที่เป็นโจร และเป็นวีรบุรุษโจร อยู่หลายเรื่อง เช่น เสือบางจากเรื่องค่าน้ำนม เสือไฟจากเรื่องเสือข้ามเสือเอื้องจากเรื่องล้างบาง เสือผงจากเรื่องชายสามโบสถ์ เสือรอกจากเรื่องศาลเพียงตา เสือเครื่องจากเรื่องหมิ่นช่อง เป็นต้น ซึ่งคล้ายกับภาพลักษณ์ของโรบิน ฮูด (Robin Hood) ที่ถูกเรียกว่า ‘วีรบุรุษนอกกฎหมาย’ อันเป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่าง ความเป็นวีรบุรุษ (Hero) กับ ความเป็นบุรุษนอกกฎหมาย (The outlaw men) หรือ โจร ด้วยมีภาพลักษณ์เหมือนกันคือ ปล้นจากคนรวยและให้กับคนยากจน ซึ่ง J.C Holt (1989:185) ได้กล่าวถึงโรบิน ฮูด ไว้ว่า “Robin Hood as robber of the rich and giver to the poor.”

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาเกี่ยวกับความโดดเด่นของตัวละครที่ถ่ายทอดภาพลักษณ์ของ วีรบุรุษนอกกฎหมาย โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตัวละครเอกฝ่ายชายที่ถูกสร้างให้เป็นวีรบุรุษนอกกฎหมายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมายในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมายไว้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ภาพลักษณ์ และประเด็นที่สอง วีรบุรุษนอกกฎหมาย

คำว่า ภาพลักษณ์ มีผู้ให้นิยามความหมายไว้อย่างมากมาย ดังจะยกมาอธิบายได้ ดังนี้ คำว่า “ภาพลักษณ์” เป็นคำศัพท์บัญญัติที่นำมาใช้แทนคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “Image” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:874) ได้ให้ความหมายของคำว่าภาพลักษณ์ คือ “ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น, จินตภาพ” ส่วนในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ - ไทย (2545: 218) ได้นิยามความหมายของคำว่าภาพลักษณ์ไว้ว่า “ลักษณะหรือท่าทีของบุคคลหรือองค์กรที่ปรากฏแก่ตาหรือความรู้สึคนึกคิดของสาธารณชน”

กุหลาบ มลลิกะมาส (2542:36) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ไว้ว่า “ภาพลักษณ์ หรือภาพในจิตเกิดจากการใช้ถ้อยคำสร้างให้เกิดความคิด ความรู้สึกและความประทับใจโดยอาศัย

จินตนาการคิดคำนึงจนปรากฏภาพในใจของผู้อ่าน”

วีริช ลภีรัตนกุล (2544:76) ได้เสริมความหมายอีกว่า “ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพในใจ (Mental picture) ของคนเราอาจจะเป็นภาพที่มีต่อสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น ภาพลักษณ์ที่มีต่อบุคคล (Person) องค์กร (Organization) และสถาบัน (Institution) ฯลฯ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสร้างให้เกิดขึ้นแก่จิตใจเราหรืออาจเป็นภาพที่เรานึกสร้างเองก็ได้”

ส่วนพงษ์เทพ วรกิจโกศาทร (2537) ได้ให้ความหมายในแง่ของปัจเจกบุคคลได้อย่างน่าสนใจ คือ เมื่อประชาชนมีการรับข่าวสารมากขึ้นย่อมเกิดภาพลักษณ์ขององค์กรดีขึ้นเพราะการรับข่าวสารเท่ากับการเปิดช่องทางในการสื่อสาร (Communication channel) สู่มูลนิธิ

ดังนั้น ภาพลักษณ์ จึงหมายถึง จินตภาพ ที่เกิดจากกระบวนการการตีความและการให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ร่วมของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาศัยการระดมผ่านระยะเวลาในการวิเคราะห์หรือการปรากฏซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความประทับใจของบุคคลทั้งในด้านบวกและด้านลบขึ้นอยู่กับการให้ความหมายและการตีความในเชิงอัตวิสัยของบุคคลนั้น ๆ

จากการค้นคว้างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตัวละครในวรรณกรรมซึ่งใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางด้านภาพลักษณ์มาประกอบเป็นแนวทางในการศึกษา มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพลักษณ์ของผู้ปกครองในบทละครรามเกียรติ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี” จำนวน 4 ตอน คือ ตอนพระมงกุฎ ตอนหนุมานเกี่ยวนางวานรินจนท้าวมาลีวราชมา ตอนท้าวมาลีวราชพิพากษาความ และตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีทราญกรดพระลักษมณ์ต้องทอกกบิลพัสดุ์จนทศกัณฐ์เข้าเมือง มีวิธีการศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร และใช้ทฤษฎีด้านภาพลักษณ์มาวิเคราะห์ตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของผู้ปกครอง 6 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ ผู้ปกครองเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากเผ่าพงศ์ขัตติย์ที่ยิ่งใหญ่ ประการที่สอง คือ ผู้ปกครองต้องเป็นนักรบที่กล้าหาญ เชี่ยวชาญในการศึกและคำนึงถึงความปลอดภัยของบ้านเมืองเป็นสำคัญ ประการที่สาม คือ ผู้ปกครองควรสอบถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเสียก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ประการที่สี่ คือ ผู้ปกครองต้องคำนึงถึงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายก่อนอื่นใดไม่ปฏิบัติงานนอกเหนือคำสั่ง หากปฏิบัติงานผิดพลาดต้องรีบแก้ไขทันที ประการที่ห้า คือ ผู้ปกครองเป็นผู้มีความยุติธรรมจิตใจหนักแน่นดำรงตนยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมและประการที่หก คือ ผู้ปกครองควรมีค่าชมเชยผู้ทำดี และลงโทษผู้ทำความผิด และกลุ่มที่สอง ได้แก่ ทศกัณฐ์ ผลการศึกษาพบว่า ทศกัณฐ์เป็นผู้ปกครองใจธรรมไม่มีความสุข มีแต่ความอิจฉาริษยาอาฆาต ไม่ตั้งอยู่ในกรอบศีลธรรมทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพลักษณ์ของผู้ปกครองที่ดีและไม่ดีได้ในเวลาเดียวกัน

สารภี ขาวดี (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “ภาพลักษณ์ตำรวจไทยในนวนิยายของ วลีษฐ เดชกุญชร” ศึกษาจากนวนิยาย จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ลว.สุดท้าย เล่ม 1-2 สารวัตรเถื่อนแม่ลาวเลือดหักกลืนข้าง เลือดเข้าตา สันติบาล เบี้ยล่าง สารวัตรใหญ่ และบ่วงบาต ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ตำรวจไทย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเลียนแบบชีวิตมนุษย์ในสังคมพบว่า สะท้อนภาพพฤติกรรมอันมิชอบของข้าราชการตำรวจไทยในทุกระดับชั้น คือ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการใช้อิทธิทธิ

ของตำรวจโดยมิชอบ เป็นพฤติกรรมด้านลบ ที่มีส่วนทำให้ภาพลักษณ์ตำรวจและองค์กรเสื่อมเสีย มีทั้งจากการปฏิบัติหน้าที่ และพฤติกรรมส่วนตัว ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการแสดงออกของผู้เขียน พบว่า ผู้เขียนได้แสดงทัศนคติต่องานด้านตำรวจและพฤติกรรมของตำรวจ คือ ทัศนคติต่อการบริหารและการจัดการงานตำรวจ ทัศนคติต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ตำรวจทัศนคติต่อเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และทัศนคติเกี่ยวกับผลกระทบของการบริหารจัดการพฤติกรรมการแสดงออกและการปฏิบัติหน้าที่ ที่บกพร่องของตำรวจ ที่มีต่อสังคม สำหรับด้านผลกระทบของนวนิยายที่มีต่อผู้อ่าน คือ ด้านอารมณ์ และด้านความคิดสติปัญญา ผู้เขียนมุ่งให้ผู้อ่านทั่วไปปรับเปลี่ยนทัศนคติทางลบที่มีต่อตำรวจ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้อ่านที่เป็นตำรวจ

ภัทรี เอ็บอิมฤทธิ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความเหมือนและต่างของบทบาทแม่ในภาพลักษณ์ของโสเภณี จาก นวนิยายจีน เรื่อง “จันทรเสี้ยว” กับนวนิยายไทย เรื่อง “หญิงคนชั่ว” ผลการศึกษาพบว่าโสเภณีเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญของประเทศมาช้านานแล้ว ปัญหานี้ยากที่จะจัดการแก้ไขป้องกันล่วงหน้า และยากที่จะกำจัดให้หมดสิ้นอย่างจริงจังลงไป ในสภาวะการณ์ของโลกมนุษย์เรานั้นเรื่องราวเกี่ยวกับโสเภณี ไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นเฉพาะในโลกของความเป็นจริงของมนุษย์เราเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับโลกทางวรรณกรรมอีกด้วย

สำหรับคำว่า “วีรบุรุษนอกกฎหมาย” หากพิจารณาโครงสร้างคำตามไวยากรณ์ของภาษาไทย คำว่าวีรบุรุษนอกกฎหมาย จะมีโครงสร้างเป็นคำประสม คือคำว่า วีรบุรุษ ประสมกับคำว่า นอกกฎหมาย

วีรบุรุษนอกกฎหมาย เป็นคำใช้เรียก โรบิน ฮูด โดย David Baldwin (2011:คำนำ) ในหนังสือ Robin Hood The English Outlaw กล่าวไว้ว่า

“The identity of Robin Hood is one of the great historical mysteries of English history - until now. Everyone has heard of Robin Hood, the brilliant archer who 'robbed the rich to give to the poor' and who always triumphed over the forces of evil, but the man behind the legend is as mysterious as Hero.”

กล่าวโดยสรุปคือ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของศตวรรษที่เขาได้กลายเป็นที่รู้จักกันในการกระทำของเขาที่ “ปล้นจากคนรวยและให้กับคนยากจน”

“ความเป็นวีรบุรุษ” จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้แสดงทัศนะและให้ความหมายไว้ ดังจะยกมาอธิบายประกอบคือ ฌ็องกานต์ คูสมิทร์ (2547:8-11) ได้นำคำกล่าวของ McGinnis และ Curtius มาอธิบายว่า Hero ในภาษาอังกฤษนั้นมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ คำว่า Heroes มีความหมายว่า บุคคลที่มีความพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไปในเรื่องของความกล้าหาญ ความแข็งแกร่ง มีพลังสร้างสรรค์ความกล้าหาญและมีคุณสมบัติพิเศษกว่าผู้อื่น หรือหมายถึงรูปธรรมของการประกอบสร้างของอุดมคติ โดยอ้างจากการค้นพบแท่นพิมพ์ของ กูเตนเบิร์ก ที่ปรากฏว่ามีกรพิมพ์คำว่า Hero ครั้งแรก ในมหากาพย์ Iliad ของกวีเอกชาวกรีกและเขาสรุปได้ว่า วีรบุรุษเกิดขึ้นจากประสงค์ของพระเจ้านั้นไม่เสมอไปเพราะวีรบุรุษเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมของยุคสมัยและวัฒนธรรม โดยมีโลกทัศน์ที่สำคัญเป็นพื้นฐานรองรับที่ทำให้เกิดสำนักทาง

ประวัติศาสตร์ชนิดใหม่ที่ให้ความสำคัญกับคนมากขึ้นนั่นคือ มนุษย์เป็นศูนย์กลางของโลก มนุษย์ธรรมดาสามัญสามารถปกครองประเทศได้ไม่จำเป็นต้องมาจากพระประสงค์ของพระเจ้า หรือมาจากราชวงศ์ชนชั้นสูงศักดิ์ ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544:8) กล่าวว่า คุณสมบัติสำคัญของวีรบุรุษทางวัฒนธรรมคือการสร้างหรือนำเอาแบบแผนที่ดีว่าสำคัญหรือดีงามมาสู่สังคมก็ยังได้รับการยกย่อง และเลียนแบบโดยผู้นำซึ่งอาศัยมาตรฐานของวีรบุรุษในการสร้างบุญญาบารมีของตนตลอดมา

ส่วนทางวรรณคดีไทยนั้น ศศิวิมล สันธูฉนิก (2559: บทคัดย่อ) กล่าวถึงภาพลักษณ์วีรบุรุษของตัวละครเอกในวรรณคดีไทยเรื่องอิเหนาว่า ภาพลักษณ์ของอิเหนาในฐานะวีรบุรุษหรือตัวละครเอกฝ่ายชายในบทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ผลการศึกษาพบว่า อิเหนาเป็นทั้งวีรบุรุษนักรักและนักรบที่มีทั้งลักษณะทางกายภาพและสถานภาพที่โดดเด่น เป็นผู้ที่ทำให้เรื่องราวมีสีสันเพราะมีบทบาทสำคัญตลอดทั้งเรื่องและมีการผจญภัยอันโลดโผนและพิสดาร อิเหนาในฐานะวีรบุรุษนักรัก มีลักษณะเป็นคนเจ้าเสน่ห์เป็นที่ต้องตาต้องใจของสตรี ในขณะที่เดียวกันก็มีอุปนิสัยเจ้าชู้ มีชั้นเชิงในการเกี้ยวพาราสี อิเหนาในฐานะวีรบุรุษนักรบ ประกอบไปด้วยคุณลักษณะของนักรบ อันได้แก่ ความกล้าหาญ ความเก่งกาจ ความชำนาญ ความเด็ดขาดและปฏิภาณไหวพริบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วีรบุรุษ คือ บุคคลที่มีความพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไปในเรื่องของความกล้าหาญ ความแข็งแกร่ง มีพลังสร้างสรรค์ ที่โดดเด่นทางภาพลักษณ์ของความเป็นผู้นำทางความคิด ศรัทธา ศาสนาจารีตประเพณี มีปฏิภาณไหวพริบ แสดงความสามารถด้านต่าง ๆ ที่เด่นชัดมากกว่าบุคคลทั่วไป มีคุณธรรม ยึดมั่นในความดี เป็นภาพลักษณ์อุดมคติทางคุณธรรมที่ถ่ายทอดผ่านตัวบุคคลที่มีตัวตนจริงและเป็นต้นแบบให้แก่คนในสังคม จนเป็นที่ยอมรับยกย่อง ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกับบุคคลชนชั้นสูง ชนชั้นกลางตลอดจนชนชั้นสามัญชน

สำหรับ “ความเป็นวีรบุรุษนอกกฎหมาย” หรือ นิยามสั้น ๆ ว่า วีรบุรุษโจร ซึ่งคำว่า โจร ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 329) ระบุไว้ว่า โจร น. ผู้ร้ายที่ลักขโมยหรือปล้นสะดมทรัพย์สินผู้อื่น เป็นต้น

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2537: 115) กล่าวในบทความ เรื่อง “นรกในเรื่องกับวัฒนธรรมโจร” ลงในวารสาร ทักษิณคดี คอลัมน์ บ้านบันทึก ตอนท้ายบทความเกี่ยวกับทัศนะของโจรว่า “สิ่งที่ยังคิดติดตลอดเวลาก็คือ การปล้น ในทัศนะของพวกเขาถือว่าเป็นงาน”

นอกจากนี้แล้วข้อมูลสืบค้นจาก Website หนังสือพิมพ์เสรีชัย ในบทความ ชาวสุพรรณบุรีเขียนโดย ฉาต สหัชชะ (2559: ออนไลน์) พร้อมทั้ง ข้อมูลจาก Website ของบทความ “สามเสือสุพรรณ” ดริมทิมตำนานเสือ (2556: ออนไลน์) และ บทความของ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร (2548: 138) ที่เขียนเกี่ยวกับขุมโจร นั้นจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ประเทศไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราวปี พ.ศ.2487 ในแถบจังหวัดสุพรรณ สิ่งที่น่าทึ่ง อ่างทอง ชัยนาท จนถึงจังหวัดนครนายก มีขุมโจรที่ชื่อเสียงโด่งดัง คือ “ขุมโจรเสือฝ่าย” ซึ่งประกอบไปด้วยจอมโจรที่โด่งดัง คือ เสือฝ่าย (ฝ่าย เพ็ชชชนะ) เสือใบ (ใบ สะอาดดี) เสือดำ (ระพิน หรือ หลวงพ่อทวีศักดิ์ ชุตินธโร) และเสือเมฆสวรรค์ (ศวร เกรียงษ์) บุคคลเหล่านี้มีตัวตนจริงในสังคมไทยและเป็นบุรุษนอกกฎหมาย

จากความเป็น “เสือ” ของพวกเขา ทั้ง 4 คนมีลักษณะภาพลักษณ์ของบุรุษนอกกฎหมายที่สำคัญเหมือนกันคือ ถูกรังแกและได้รับความเจ็บปวดในชีวิตจากอำนาจรัฐและผู้มีอิทธิพลมาก่อน จนต้องเปลี่ยนเส้นทางเดินเป็น โจรปล้น เพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐและผู้มีอิทธิพล เช่น เสือใบ หลังจากถูกโจรกลุ่มหนึ่งเข้ามาปล้นควายที่บ้านพร้อมกับจุดผู้เป็นน้องภรรยาไปด้วยแรงแค้นและตามไปล้างแค้นจนได้กลายเป็นโจรไป หรือ เสียมเหศวรถูกอำนาจรัฐรังแกและถูกใส่ความ ว่าฆ่าพ่อตัวเอง จึงจับป็นขึ้นต่อสู้และกลายมาเป็นจอมโจรชื่อดังและ เสือฝ้าย ถูกใส่ความให้เป็นบุคคลอันตราย ต่อชุมชนและรัฐ ฐานกระทำความผิดร้ายแรงในข้อหาพาผู้ร้ายหลบหนีเขาจึงต่อสู้กับฝ่ายรัฐโดยตั้งชื่องโจรขึ้น พวกเขาเหล่านี้จะนิยมปล้นแต่คนรวยช่วยคนยากจน และได้รับการยกย่องต่าง ๆ จากคนทั่วไป อาทิ สุภาพบุรุษเสือใบ สุภาพบุรุษเสือด่า จอมโจรมเหศวร จอมโจรเสือฝ้าย เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่า ลักษณะของวีรบุรุษนอกกฎหมายของไทยที่มีตัวตนจริง ๆ นั้นก็มีลักษณะเหมือนกับ โรบิน ฮูด คือ “ปล้นจากคนรวยและให้กับคนยากจน” มีความกล้าหาญต่อต้านอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม มีลักษณะเป็นโจรจำเป็น มีความเป็นสุภาพบุรุษ มีความเป็นผู้นำจนได้รับการยกย่องยอมรับจากสังคม

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของวีรบุรุษและวีรบุรุษนอกกฎหมายแล้วนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า วีรบุรุษนอกกฎหมาย คือ บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ประพฤติตนอยู่นอกกฎหมายในฐานะโจรจำเป็นหรือมีเหตุให้ต้องมาเป็นโจร แต่มีความกล้าหาญ เก่งกาจ มีฝีมือในเชิงรบ พร้อมทั้งมีคุณธรรมและความเป็นสุภาพบุรุษ ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่มีความทุกข์ยากหรือเดือดร้อน ต่อต้านอิทธิพลของอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม จนมีชื่อเสียงได้รับการยกย่องหรือยอมรับจากคนสังคม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอข้างต้น จะพบได้ว่าที่ผ่านมามีการศึกษาภาพลักษณ์ตัวละครในด้านสถานภาพ บทบาททางสังคม ภาพลักษณ์การแสดงตน ภาพลักษณ์ของกษัตริย์ ภาพลักษณ์โศภณดี ภาพลักษณ์องค์กร ภาพลักษณ์พระสงฆ์ และภาพลักษณ์ตำรวจ แต่ยังไม่มีการศึกษาภาพลักษณ์ด้านวีรบุรุษนอกกฎหมายผู้วิจัยจะนำงานวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมายจากตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม โดยวิเคราะห์จากภาพลักษณ์ต่อไปนี้ คือ 1.โจรจำเป็น 2.ความกล้าหาญ 3.ความเป็นผู้นำ 4.ความจริงใจ 5.ความเมตตา 6.ความกตัญญู 7.สุภาพบุรุษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาผลวิเคราะห์ โดยมีวิธีการศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ วีรบุรุษนอกกฎหมาย จากตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม จำนวน 11 เรื่อง คือ 1. เกวียนหัก 2. คนละถัน 3. ค่าน้ำนม 4. ชายสามโบสถ์ 5. ล้างบาง 6. ศาลเพียงตา 7. เสือข้าม 8. เสือทุ่ง 9. นามยอกนามบ่ง 10. หมิ่นช่อง และ 11. อ้ายขุนทอง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย จากตัวละครเอกฝ่ายชาย

ในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม พบลักษณะดังต่อไปนี้

1. **โจรจำเป็น** คือ ภาพลักษณ์ของบุคคลที่จำยอมหรือจำใจต้องเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายด้วยเหตุผลจำเป็นที่ต่างกันตามแต่บริบทของแต่ละบุคคล ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิมมีลักษณะโจรจำเป็น คือ

1) ถูกใส่ความเรื่องชู้สาว จากการศึกษาพบตัวละครเอกชายในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิมที่มีภาพลักษณ์เป็น โจรจำเป็นจากสาเหตุการถูกใส่ความเรื่องชู้สาว ซึ่งจะขอยกตัวอย่าง เสือเครื่องในนวนิยายเรื่อง หมิ่นช่อง ซึ่งเสือเครื่องเดิมเป็นเพียงทาสชายในเรือนของพันเหลือ แต่ถูก หลายบุตรชายของพันเหลือใส่ความว่าเป็นชู้กับภรรยาของพันเหลือ ดังตอนที่เจ้าหลายตะโกนเรียกคนในเรือมาจับเครื่อง ความว่า

“...อ้ายเครื่องทรยศขึ้นเรือนพ่อกู เข้าเรือนเมียช้อยพ่อ ชะ กำเริบใหญ่แล้ว เร็วอ้ายเวก จุดไฟตบประตูเรือนปลุกพ่อขึ้นเถอะ” “ชะพ่อหลายแล้วกัน” เครื่องตกใจยิ่งเพราะ คำเขานั้นไม่ทันนึกและเป็นโทษสูงที่นำอ้ายมาสำหรับทาสแก่บุญคุณเขานัก “ช่าก่อนซิ พ่อหลาย ฟังช่าก่อน อยู่ ๆ จะมาหาความใส่กันยังงั้นมันใช้ไม่ได้ ช่าไม่ยอมแน่ ไม่ยอมผิดในเรื่องนี้จริง ๆ” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:43)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าเครื่องนั้นกลัวและอับอายในความผิดที่เขาถูกใส่ความ สร้างความเจ็บแค้นอย่างมาก เพราะสำหรับลูกผู้ชายแล้วการถูกกล่าวหาว่าเป็นชู้กับภรรยาของผู้มีพระคุณถือว่าเป็นการเสียดีศรีเกียรติยศอย่างยิ่งอีกทั้งสร้างความกดดันในการที่จะต้องรับโทษที่ร้ายแรงถึงขั้นเนรคุณ

หลังจากนั้นเครื่องก็ถูกใส่ตรวนพร้อมด้วยทาสหญิงที่ตนรัก คือ เงินยวงแต่ด้วยเครื่องเป็นผู้ที่เพื่อนฝูงรักใคร่จึงได้ถูกช่วยเหลือจากแหวนและพรรคพวกทำให้เครื่องหนีออกไปได้พร้อมกับเงินยวงแล้วไปตั้งช่องโจร โดยก่อนจะไปเครื่องได้บอกความจำเป็นให้พันเหลือได้ฟัง ดังนี้

“พ่ออย่าน้อยใจช่าเลยที่ต้องก้มหน้าไปครั้นนี้ก็เพราะเหลือจะทนอยู่ได้อีก (ไม้ เมืองเดิม, 2554:88)

จะเห็นได้ว่าในคำกล่าวของเครื่องนั้น มีศักดิ์ศรี และคำพูดที่เป็นความจริงที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็น จำใจที่ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ได้สมัครใจจะเป็นโจร หลังจากที่เครื่องหนีออกจากเรือนของพันเหลือแล้ว เครื่องและพรรคพวกได้รวมตัวเป็นช่องโจรที่คอยปล้นสะดมพวกโจรตรงของพม่า พร้อมทั้งยังรวบรวมสมัครพรรคพวกจากช่องโจรอื่นเข้ากับพวกของตนจนได้รับสมญาว่า ‘หมิ่นช่อง’

2) ถูกใส่ความเรื่อง เป็นโจรปล้น จากการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกชายในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิมที่มีภาพลักษณ์เป็นโจรจำเป็นจากสาเหตุการถูกใส่ความเรื่องเป็นโจรปล้น ซึ่งในสมัยนั้นบุคคลที่เป็นโจร หรือเป็นเสือปล้นสำหรับชาวบ้านและภาครัฐถือว่าเป็นบุคคลอันตรายต้องโทษหนักถึงขั้นติดคุกหรือมีค่าหัวมาจับ ตัวละครเอกในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม ที่ต้องมาเป็นโจรจำเป็น เพราะสาเหตุถูกใส่ความเรื่องเป็นโจรปล้น จนเข้าตาจน เกิดความคับแค้นใจ จนสุดท้ายตัดสินใจเลิกเส้นทางโจร จะขอยกตัวอย่าง “เสื่อผง” ในนวนิยายเรื่อง ชายสามโบสถ์ เสื่อผง

หลังจากถูกใส่ความว่าทำชู้สาวกับรินในขณะที่ยังเป็นภิกษุก็ต้องลาสิกขาบทออกไปแล้วเกิดความคับแค้นใจที่คนรัก คือ โรย ถูกแย่งไป จึงตัดสินใจขึ้นเผาเรือนหอของเพียรกับโรยเพราะถูกพยายามจากการปลุกเร้าคร่อมตอ จนถูกกล่าวหาว่าเป็น โจรปล้นเรือน ความว่า

“อ้ายผงรีที่ขึ้นปล้นเรือนในท้องที่ “ กำนันเพลินฝันเสียงตะโกนตามอีกและได้รับตอบว่า “ไม่ใช่ ข้าเป็นคนเดินทางมาต่อครักษ์บ้านเหนือโน้น” “แต่ต้องยอมให้จับเพราะมีปล้นเผาเรือน” พ่อเพียรตะโกนขึ้นไปบ้าง...“อ้ายจับนะไม่ยอมให้จับหรือกแต่ถ้าเปิดทางให้และขอยืมเรือประทุนนั้น” (ไม้ เมืองเดิม,2537:132)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเผาเรือนเจ้าเพียรที่ผิงทำลงไปนั้นเป็นการเปิดช่องทางที่ให้แก่เจ้าเพียรและกำนันใส่ความว่าเป็น โจรปล้น และในการต่อสู้ล้มจับครั้งนั้นทุกคนคิดว่าผิงได้โดนยิงจนเสียชีวิตไปแล้วนั้น ต่อมาผิงได้หนีไปบวชเป็นพระซึ่งเป็นการบวชครั้งที่ 2 และได้มาธุดงค์ยังหมู่บ้านของตน เมื่อเพียรรู้ว่าผิงยังไม่ตายมาเป็นพระธุดงค์ก็ได้แจ้งให้ชาวบ้านล้อมจับพระผิงอีกครั้งพร้อมรางวัลนำจับ ผิงจึงต้องกลายเป็นโจรที่มีสินบนนำจับ ดังจากความตอนที่ว่า ผิงตัดพ้อโรยที่เป็นคนรักเก่า ความว่า

ทุกวันนี้จะถึงแม่โรยจะได้ทุกข์ร้อนอย่างไรก็ไม่ใช่เพราะฉัน แต่ว่าฉันที่เกิดขึ้นนั้นเพราะใครฉันต้องเป็นอ้ายคนสิ้นคิดหนีเข้าวัด เช่นแม่ผิงพระ กระทั่งที่สุดพ่อแม่โรยก็ประกาศฉันเป็นเสือนั้นใครจะรับรู้ไฉน” (ไม้ เมืองเดิม,2537:177)

และตอนที่เจ้าเพียรและกำนันเพลินปลุกระดมชาวบ้านตามจับเสือดง ความว่า

“คือว่าอ้ายผิงที่เราล้อมจับมันเมื่อนานมาสองปีก่อนโน้นนะหาตายไม่หรือคนเดียวนี้ตัวมันยังอยู่บ้านสร้างและในหมายประกาศของพ่อกำนันก็ยังคงเป็นคนคิดมีสินบน...”
กำนันเพลินคนพูดอธิบายความต่อไป “แต่อย่าเพิ่งเข้าใจว่าจะเหนียวเปล่า เพราะอ้ายผิงมันไอ้ผิงยังมีติดอยู่แต่ประกาศครั้งก่อนและข้าก็เห็นว่าเวลานี้พวกเราจะไม่ค่อยกล้าจะสู้หน้าเข้าจับมันจึงคิดเพิ่มค่าตัวอ้ายผิงขึ้นอีกรวมเป็นสองซ่งจะว่าไง” (ไม้ เมืองเดิม,2537:210-211)

จากข้อความ ผงนั้นมีเหตุจำใจต้องมาเป็นโจร จากความจนตรอกที่ต้องมาอาศัยวัดเป็นพระเปรียบได้กับเป็นแม่ แต่เมื่อต่อมามีเหตุใส่ความว่าเป็นโจรปล้นจากแม่อาศัยวัดก็กลายเป็นเสือดงตามที่เขาประกาศจับ และจากข้อความข้างต้นยกมานี้เป็นการตอกย้ำให้ แม่ผิงที่กลายเป็นเสือดงมีโทษร้ายจากการนำจับด้วยการเพิ่มสินบน เป็นแสดงว่า ผิงไม่มีทางพ้นจากการเป็นเสือดงได้

3) แค้นเพราะครอบครัวและคนรักถูกกระทำ จากการศึกษาพบตัวละครเอกชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิมที่มีภาพลักษณ์เป็น โจรจำเป็น จากสาเหตุที่ครอบครัวและคนรักถูกรังแก ถูกฆ่า ถูกทำร้าย จนเป็นเหตุให้ตัวละครเอกชายเกิดความแค้น เพราะบุคคลในครอบครัวและคนรักของคนเรานั้นมีความสำคัญมีความผูกพันทางจิตใจความรู้สึก เมื่อถูกรังแกจากฝ่ายปรปักษ์ย่อมก่อให้เกิดความแค้นได้ง่ายและจะต้องหาวิธีการแก้แค้นเอาคืน เมื่อไม่มีทางเลือกใดที่จะชนะ

ได้นอกจากเส้นทางโจรแล้วตัวละครเอกเหล่านี้จึงจำเป็นต้องกลายเป็นโจรจำเป็นในที่สุด ดังจะยกตัวอย่าง ขุนทุ๋ง ในนวนิยายเรื่อง ล้างบาง เอื้องหรือ ขุนทุ๋ง ต้องเดินเส้นทางสายโจรเพราะบ้านถูกโจรปล้นซึ่งในตอนนั้นก็คือโจรกลุ่มของกำนันไหว แห่งบ้านกุฎีแดงในปัจจุบัน ทำให้พ่อของเอื้องถูกฆ่าตายและ นางอวบแม่ของเอื้องก็ถูกฉุดมา เอื้องรอดตายในครั้งนั้นต่อมาเอื้องได้กลายเป็นขุนโจรที่มีชื่อ นามว่า ขุนทุ๋ง ที่ต้องเลือกเส้นทางโจรก็เพราะเอื้องต้องการตามหาแม่ที่ถูกฉุดมาและแก้แค้นให้กับพ่อที่ถูกฆ่าตาย ดังพบจากตอนที่ แม่อวบและสาหร่ายรู้ความจริงจากการที่เอื้องให้แหวนแก่สาหร่ายแล้วนางอวบจำได้ จึงรู้ว่าเอื้องเป็นลูกชายและดาบหัวพ่อของสาหร่ายก็เล่าความจริงที่เกิดขึ้นให้เอื้องฟังดังความว่า

“อ้ายเอื้องก็เพิ่งหน้าพ่อบัว น้ำตาชายที่บากหน้าเข้าเป็นโจรก็พราวสองแก้ม แล้วมันก็กรากไปกราบเท้า “ข้าขอโทษ เอละ” แล้วก็ลุกขึ้นส่งเสียงแทบจะตะโกน “อ้ายผาด กูจะล้างกระหม่อมรายให้เป็นนา... “มันเกิดมาตามล้าง พ่อมันล้างพ่อแล้ว ชะลูกที่เกิดหลังยั้งคิดจะล้างกันอีก เอละ” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:120-121)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่า ไม้ เมืองเดิม ได้ให้ตัวละคร คือดาบหัวเล่าเหตุการณ์ความหลังที่เกิดขึ้นทำให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาของ ขุนทุ๋ง ว่าทำไมเอื้องจึงต้องมาเป็น ขุนโจร นามขุนทุ๋ง ลูกผู้ชายที่บากหน้าเข้าเป็นโจร คำว่า บากหน้า เป็นคำบ่งชี้ว่า ไม่อยากทำหรือไม่อยากเป็น แต่จำเป็นต้องทำหรือจำเป็นต้องเป็น ดังนั้น ชายที่บากหน้าเข้าเป็นโจรประโยคนี้นี้ หมายถึง เอื้องที่จำใจต้องมาเป็นโจร

2. ความกล้าหาญ คือภาพลักษณ์ของบุคคลที่ไม่เกรงกลัวต่ออันตราย หรือความตายที่จะเกิดขึ้นเมื่อจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อช่วยคนรัก เพื่อนพ้อง ครอบครัว หรือแม้กระทั่งการแก้แค้นกับผู้มีอิทธิพลที่มีอำนาจและกำลังคนมากกว่าก็ตาม ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม คือ

1) มีความกล้าหาญในเชิงรบกับศัตรูโดยไม่หวั่นเกรงกำลังมั่นในบางครั้งกำลังฝ่ายตนจะมีน้อยกว่าก็ตาม ดังจะยกตัวอย่าง เสือริ้วในนวนิยายเรื่อง ศาลเพียงตา เสือริ้วหรือรอดมีความกล้าหาญในเชิงรบกับศัตรูดังตอนที่ เสือริ้วเข้าช่วยสมุนของตนที่ถูกอันจับตัวไว้และได้เข้าต่อสู้กับอันด้วยฝีมือในเชิงรบและความกล้าหาญของเสือริ้วหรือรอดนั้น ทำให้อันพ่ายแพ้ในที่สุดความว่า “ช่วงหัวมันมาเออะก็คนก็มา” รอกักด้วยดาบ...” ต้องเลือกว่าจะเอ็งตายหรือข้าตาย...อันก็ปราดใส่เสื้อรอดแต่ร่างกายของอันและความประเปรียวนั้นมิเสมอกันอย่างหนึ่ง กับเจ้าหนูเมตรีมระวังอยู่แล้วอีกประการหนึ่งไม่เข้าเขาพอพลอยก็ถูกโฉมเข้า กอดปล้ำแย่งดาบทิ้ง (ไม้ เมืองเดิม, 2538:288)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า เสือริ้วมีความกล้าหาญในเชิงรบอย่างไม่เกรงกลัวต่อศัตรูอย่างอันมั่นแต่น้อย และยังแสดงให้เห็นว่าความกล้าหาญในเชิงรบของรอนั้นเชี่ยวชาญชำนาญกว่าศัตรูจนได้รับชัยชนะ

2) มีความกล้าหาญที่เสี่ยงอันตรายเพื่อผู้อื่น จากการศึกษาพบว่าลักษณะความกล้าหาญในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นพ้นจากภัยอันตรายไม่ว่าจะเป็นคนรัก ครอบครัว พวกพ้องหรือกระทั่งชาวบ้าน โดยที่ไม่มีเกรงกลัวอันตราย ไม่คิดหนี หรือทอดทิ้งไปตรงกันข้ามกลับรีบที่จะเข้าช่วยเหลือ

ในทันทีด้วยสุดกำลังความสามารถของตนเองขอยกตัวอย่าง เสือเร่ในนวนิยายเรื่อง เสือทุ่ง เสือเร่ มีความกล้าหาญที่จะปกป้องลูกและเมียรวมถึงลูกสมุนให้พ้นจากการถูกตามล่าของฝ่ายเจ้าสุกและเจ้าทิพย์ เขาสู้จนกระทั่งเสียชีวิต ดังความว่า

“ลูกทำโงะ” “เอ็งอิงกรวดให้หนักมือไว้หน่อย พี่จะอุ้มหลานไปเอง”...เสียงเด็ก อ้ายแดงร้องตกใจเพราะลูกปืนกรวดเข้ายอดขุมจนจะโปร่งแม่แท้ตกใจเสียยิ่งกว่า จะต้องปืนไปอีกก็ลูกจะเง้อเปลอแล้วสาวแท้ก็ฟุบซบลงเพราะปืนพ่อสุกและสุกกี้ ฟุบไปเพราะฝีมือเสือเร่ทันควันมันก็กรวดเข้ากอดบังเมีย...(ไม้ เมืองเดิม, 2554:126)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญที่เสือเร่เข้าต่อสู้เพื่อปกป้องลูกและเมียแม้ว่าจะไม่สามารถช่วยชีวิตเมียไว้ได้แต่ก็ได้ตัดสินใจมอบลูกชายให้กับเจ้าพุ่มพาหนีไป โดยตนเองจะเข้าต่อสู้ขวางไว้อีกทั้งให้เจ้าพุ่มพาบริวารและพวกฟองหนีไปให้รอดทุกคน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของเสือเร่ที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นภัยแม้ว่าสุดท้ายเสือเร่ต้องเสียชีวิตตามเมียไปด้วยเช่นกัน

3. ความเป็นผู้นำ คือ ภาพลักษณ์ของบุคคลที่บุคคลอื่นให้การยอมรับ ยอมรับปฏิบัติตาม ให้เกียรติให้ความเคารพ มีบารมีในการปกครองคน เป็นผู้นำทางความคิด ทางการปฏิบัติ และเป็นผู้ตัดสินใจ จนได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในที่สุด ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิมที่มีลักษณะ ความเป็นผู้นำ ตามบริบทและเหตุการณ์ต่าง ๆ คือ

1) เป็นผู้นำทางความคิด จากการศึกษาพบว่าความเป็นผู้นำทางความคิดในการวางแผน การปฏิบัติภารกิจหรือการกระทำต่าง ๆ แก่บริวารหรือลูกสมุน ซึ่งขอยกตัวอย่าง เสือริ้ว ในนวนิยายเรื่อง ศาลเพียงตาเสือริ้วหรือรอเป็นผู้นำทางความคิดสามารถพูดให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแผนการต่าง ๆ จนพรรคพวกสมุนโจรเห็นพ้องต้องกันอย่างดีงามในความคิดของเสือริ้ว ดังตอนหนึ่งที่ รอและพรรคพวกกำลังจะถูกล้อมจับจากพวกของอันและก้านันที่กระต้อมปลายนาของเวกและวางแผนจะช่วยเหลือเจ้าแซม ความว่า

“เถอะนำอย่าเถียงกันเลยนะ ข้าจะปรึกษาอะไรสักอย่างก่อน มัวชักช้าไม่ได้หรอก” เจ้ารอซึ่งชำนาญกว่าคนในเชิงนักเลง และใจกล้าจึงเล่าถึงความคิดอันของตัวถูก ประการ และความคิดนั้นก็เป็นที่ถูกต้องน่าใจเพื่อน ต่างลงเนื้อเห็นกันว่าเลิศแล้ว (ไม้ เมืองเดิม, 2538:124)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำทางความคิดของรอ ที่ทำให้พรรคพวกเห็นดีเห็นงามด้วยเพราะเห็นว่าเป็นความคิดที่ดีเลิศอันจะหนีและช่วยเจ้าแซมได้สำเร็จตามความปรารถนา

2) ผู้นำที่ได้รับการยกย่อง จากการศึกษาพบว่าตัวละครเอกชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม ที่มีภาพลักษณ์มีความเป็นผู้นำที่ได้รับการกล่าวขานเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น จนมีชื่อหรือฉายาว่าขุนโจร ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้ากองโจร กระทั่งเอาชื่อของตนเป็นชื่อช่องโจร อาทิ บางในนวนิยายเรื่อง ค่าน้ำนม เป็นหัวหน้าช่องโจรนามเสือบางเร่ในนวนิยายเรื่อง เสือทุ่ง เป็นหัวหน้าช่องโจรนาม

เสือแร่ ขุนทองในนวนิยายเรื่อง อ้ายขุนทอง เป็นหัวหน้าช่องโจรนามเสือขุนทอง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการที่พวกเขาเหล่านั้นได้ถูกนำชื่อของตนเองมาเป็นชื่อช่องโจรนั้นก็แสดงให้เห็นถึงการยอมรับของเหล่าสมุนโจรซึ่งบางคนนั้นก่อนหน้าไม่ได้ตั้งใจจะเป็นโจรตั้งแต่แรก หากแต่เป็นโจรจำเป็นตามบริบทที่ได้กล่าวไว้ในลักษณะของโจรจำเป็นแล้วนั้น เขายังได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำเป็นหัวหน้าจากพวกพ้อง ซึ่งช่องโจรแต่ละกลุ่มนั้นมีผู้ที่อาวุโสกว่าอยู่ด้วย นั่นเป็นการบ่งบอกถึงความเด่นชัดทางการเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วจากการศึกษายังพบว่า มีหัวหน้าช่องโจรที่กล่าวขานจากชาวบ้าน เมื่อได้ยินชื่อหรือนามของเสือปล้นก็เกิดความหวาดเกรง มีการยกย่องดังจะยกตัวอย่างมาอธิบายดังนี้ เสือเครื่องในนวนิยายเรื่อง หมื่นช่อง เป็นที่กล่าวขานของชาวบ้านว่ามีคุณธรรมจนชาวบ้านให้การยอมรับและชื่นชมขุนโจรเสือเครื่อง โดยให้ฉายาว่า หมื่นช่องจากการที่เขาสามารถรวมช่องโจรต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมัคพรพรรคพวกของตนได้ และชาวบ้านให้การยกย่อง ดังตอนที่ชาวบ้านได้อ่านหนังสือจากหมื่นช่องว่าจะเข้าไปช่วย ชาวบ้านสะดือสี่ต้นก็ได้ด้วยพรกลับมา ความว่า

“ถึงจะได้ชื่อเป็นหมื่นหัวโจรแต่เมื่อเจ้าทรงฝีมือเป็นที่พึ่งแก่ผู้ทุกข์อื่น ผู้หวังพึ่งก็ปลาบปล้มจะได้แลเห็น แล้วต่างก็ประนมขออำนาจชื่อสัตย์และคุณพระจงบันดาลให้หมื่นช่องมีชัยยึดสะดือสี่ต้น ผลาญผู้ทรยศชาติเอียงน้ำใจแก่คนต่างชาวต่างแดนที่เคยล้าระจันมาแล้ว (ไม้ เมืองเดิม, 2554:135)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำได้รับการยกย่องและกล่าวขานให้เป็นวีรบุรุษของเหล่าชาวบ้านที่มีต่อหมื่นช่องหรือเสือเครื่องเพราะเมื่อได้ยินข่าวจากหนังสือที่แจ้งมาต่างก็พากันปลาบปล้มและอวยพรให้เขาได้รับชัยชนะกลับมา

4. ความจริงใจ คือ ภาวลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ และมีสัจจะ จนเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลอื่นที่มองเห็นสามารถทำให้เขาเชื่อถือและไว้วางใจในการกระทำของบุคคลผู้ที่มีสัจจะและความซื่อสัตย์นั้นจนเป็นที่ยอมรับและยกย่องบุคคล ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้เมืองเดิม ที่มีภาวลักษณะความจริงใจ คือ

1) ความจริงใจในสัจจะ จากการศึกษพบว่ามีความจริงใจในสัจจะ พุดเช่นไรก็กระทำตามสัญญาที่ว่าไว้ซึ่งจะยกตัวอย่าง เสือริ้วในนวนิยายเรื่อง ศาลเพียงตา เสือริ้วเป็นโจรที่มีสัจจะ คำนับต่อพวกพ้องและคนรัก มีความจริงใจปฏิบัติตามคำพูดที่ตนกล่าวไว้ ดังตอนที่ ก่าไลหรือสาบานว่าถ้าขึ้นไปพอบั่นและแหวนที่เรือนของตนจะไม่สร้างปัญหาทะเลาะวิวาทซึ่งรอกี้ทำตามคำสาบาน ความว่า

“...ถ้าพี่เชื่อข้าสาบานสักคำก่อนว่าจะไม่เกิดเรื่องก็จะปล่อย...” “ถ้าพี่ยังนับข้าว่าเป็นน้องละก็จงสาบานว่าจะไม่ให้เกิดเรื่องข้าห้ามจะเชื่อละก็ไม่เป็นไรพลาอื่นยังอีกมากนักพี่รอเชื่อเถละ...” “เออตายโหงชีวิตะก่าไลหนีห่างอกเอย พี่จะเชื่อเองทุก ๆ อย่างที่เดียว” (ไม้ เมืองเดิม, 2538:61-62)

จากคำกล่าวสาบานที่รอกี้คำของก่าไลว่าจะไม่เกิดเรื่องบนเรือนกับอั่นและแหวนนั้น

เมื่อรอขึ้นเรือนกำไลก็ไปพบกับอันและแหวนพร้อมทั้งพ่อและของกำไลแล้วก็ได้พูดจาสนทนาด้วย แต่โดยดีไม่มีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นตามคำสาบานให้ไว้กับกำไลก่อนขึ้นเรือน ถือได้ว่าเป็นคนที่มีความจริงใจในสิ่งของตนเองเป็นอย่างมาก เพราะต้องระงับความโกรธแค้นไว้ที่ได้เผชิญหน้ากับคนที่ฆ่าแม่ของตนเองเพื่อรักษาคำพูด

2) มีความจริงใจซื่อสัตย์ในความรัก จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะเป็นผู้มีความจริงใจซื่อสัตย์ในความรักของคนที่ให้ต่อคนรัก โดยจะขอยกตัวอย่าง เสือแฝงในนวนิยายเรื่อง เกวียนหัก เสือแฝงเป็นคนที่มีความจริงใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อเรียง ดังเห็นได้จากตอนท้ายเรื่องที่มีขณะมีการชิงตัวเรียงแล้วเกิดการต่อสู้จนเกวียนล้มเป็นเหตุให้ขาของเรียงหักแต่แฝงก็มีได้ทอดทิ้ง กลับแสดงความจริงใจด้วยการสาบานต่อหน้าศาลเจ้าพ่อ ดังความว่า

“ขอให้มีชีวิตอยู่กับพี่ก็พอแล้ว” แฝงปลอบตี้นหัวใจ “ถึงจะหักหมดทั้งสองขาและแขน พี่ก็อุ้มเอ็งไปอยู่ครองเป็นเมีย” ... “เจ้าพ่อ เป็นพยานด้วยซี ถ้าข้าทั้งอีเรียงนี้ เพราะมันพิการข้าหัก เพราะเกวียนล้มหน้าศาลนี้ให้ข้าฉิบหายเกิด ให้ข้าตายโหงเสีย ยิ่งกว่าอีเรียงต้องตายข้าหัก” (ไม้ เมืองเดิม, 2537:108-109)

จากบทสนทนาที่ยกมาจะเห็นว่า แฝงแสดงความจริงใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อเรียงโดยการกล่าวสาบานต่อหน้าศาลเจ้าพ่อเกวียนป่า ต่อหน้าพระกริ่งที่ห้อยคอและเอาดวงวิญญาณพ่อของตนที่เสียชีวิตมาเป็นพยานอีกด้วยเพื่อสร้างความหนักแน่นในความจริงใจที่ตนเองมีต่อหญิงสาวผู้เป็นที่รักว่าถึงแม้คนรักจะไม่แค้ข้าหักแต่ถึงจะหนักกว่านี้ต้องอุ้มกันไปตลอดชีวิตก็จะรักและดูแลตลอดไปหากตนทอดทิ้งก็ขอให้เกิดความฉิบหายเป็นการแสดงให้เห็นถึงความจริงใจซื่อสัตย์ในความรักของเสือแฝงที่มีต่อเรียงอย่างมั่นคงยั่งยืน

3) มีความจริงใจต่อพวกพ้อง จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความจริงใจต่อพวกพ้อง เมื่อยามทุกข์หรือมีภัยก็ไม่เคยทอดทิ้งร่วมทุกข์ร่วมสุขและหาทางช่วยเหลือพวกพ้องให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ดัง ขอยกตัวอย่าง เสือเรในนวนิยายเรื่องเสือทุ่ง เสือเรเป็นหัวหน้าช่องโจรที่รักพวกพ้องอย่างจริงใจเมื่อยามที่มีอันตรายมักจะหาหนทางช่วยเหลือให้พวกพ้องลูกสมุนหนีรอดไปได้ดังตอนหนึ่งที่ช่องโจรเสือเรถูกล้อมจับ เสือเรได้พยายามต่อสู้เพื่อให้สมุนและพวกพ้องหนีรอดจนตนเองถูกยิงเสียชีวิต ดังความว่า

“อย่าร้องไห้ เอ็งอย่าร้องไห้” เรโบกมือแขนก็อ้อมกอดคอเพื่อน “พี่จะลาเอ็งละพี่มอเอ๋ย เอ็งถอยนะ นี่แม่แท้จะสิ้นใจแล้วพี่ก็เหนื่อยเต็มทีเลือดไหลมากเหลือเกินเอ็งเลี้ยงพ่อแดงเป็นลูกเองบริวารของพี่ขอมอบให้ ขอฝากฝูงบริวาร ฝากไปถึงมันทุกคน อ้ายแม่ยังอยู่ดีหรือ” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:127)

จากข้อความข้างต้นนี้จะเห็นถึงความจริงใจของเสือเรที่มีต่อพวกพ้องที่ยอมเสียสละต่อสู้ให้พวกพ้องหนีรอดไปพร้อมทั้งฝากดูแลบริวารคนอื่น ๆ ให้รอดปลอดภัย อีกทั้งในขณะที่ตนเองจะสิ้นใจก็ยังเป็นห่วงถามหาเพื่อนพ้องว่าอยู่รอดปลอดภัยอีกหรือไม่เป็นการแสดงถึงความจริงใจต่อพวกพ้องด้วยใจนึกเลงอย่างเสียของเสือเร

5. ความเมตตา คือ ภาพลักษณ์ของบุคคลที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความสงสารและให้การช่วยเหลือผู้อื่นพันทุกข์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความรักความผูกพันกับสัตว์เลี้ยง ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม ที่มีลักษณะ มีความเมตตา คือ

1) ความเมตตาต่อศัตรู จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความเมตตาต่อศัตรูยอมให้อภัยศัตรูเมื่อถึงวาระสุดท้ายในชีวิตของศัตรู ซึ่งขอยกตัวอย่าง ขุนท่งในนวนิยายเรื่อง ล้างบาง ขุนท่งหรือเสือเอื้อง เป็นบุคคลขุนโจรที่เก่งกาจในฝีมือเชิงรบการต่อสู้มีความแค้นที่พ่อของตนถูกกำนันไหวฆ่าตายและแม่ของตนก็ถูกฉุดไป แต่สุดท้ายด้วยความเมตตาธรรมต่อศัตรูเมื่อเห็นว่าเขายอมรับผิดและยอมแพ้ไร้หนทางสู้ก็อโหสิกรรมให้ดังตอนที่กำนันไหวร้องขอชีวิตตนและอ้ายหวาดลูกชาย ความว่า

“อย่าอาฆาตข้ายเลย ขุนท่งฆ่าปล่อยสามคนนี้ก็สาบานกันมาแล้ว จะขอแลกชีวิตอ้ายหวาด...” “เออ ขำรู้ทุกสิ่ง มือแก็กั้ประหารพ่อข้าแต่เอาเถอะ ข้าอโหสิ” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:140)

จากเหตุการณ์ที่ยกมานี้เห็นได้ว่าขุนท่งหรือเสือเอื้องมีความเมตตาต่อศัตรูในเมื่อวาระสุดท้ายที่ศัตรูขอให้ยกโทษให้ ซึ่งขุนท่งก็ให้อภัยอโหสิกรรมให้ ถือได้ว่าเป็นความเมตตาธรรมที่ยิ่งใหญ่และประเสริฐมากสำหรับการให้อภัยต่อศัตรูนั้นถือได้ว่าเป็นน้ำใจเมตตาของลูกผู้ชายใจนักเลงผู้เดินทางสายโจรอย่างแท้จริง

2) เมตตาต่อสัตว์คู่ใจ จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความเมตตาต่อสัตว์คู่ทุกข์คู่ยาก เห็นความผูกพันที่มีต่อม้าคู่ใจ ดังขอยกตัวอย่าง เสือขุนทองในนิยายเรื่อง อ้ายขุนทอง เสือขุนทองมีม้าคู่ทุกข์คู่ยากที่เสือขุนทองให้ความรักความเมตตาความผูกพัน กับ ‘อ้ายเมฆ’ ม้าคู่ใจดังตอนที่อ้ายเมฆพาศพของอ้ายขุนทองกับแม่กลับมาบ้านผู้ใหญ่แล้วแสดงความผูกพันระหว่างคนกับม้าให้เห็นก่อนที่อ้ายเมฆจะสิ้นใจตายตามเจ้าของมัน ดังความว่า

อ้ายเมฆยื่นทำตาเศร้าเหมือนมันจะรู้ว่าอะไรอยู่บนหลังมัน และอ้ายเมฆก็ถูกปีนเช่นกัน แล้วล้มฮวบลงไปอีกต่อหน้าคนทั้งหลาย ตามันหลับเหมือนจะบอกอำลาผู้ใหญ่บ้านติดตามนายของมันไปเมืองสวรรค์ เพื่อเป็นพาหนะในยามทุกข์ยามยาก (ไม้ เมืองเดิม, 2521:111-112)

จากข้อความตอนนี้แสดงให้เห็นความผูกพันที่อ้ายเมฆม้าคู่ใจของทองมีต่อขุนทองทั้งที่มันเองบาดเจ็บก็แข็งใจอดทนพาศพของเจ้านายและคนรักของเจ้านายกลับมาบ้านแล้วก็สิ้นใจตายตามเจ้านายไปนั้นแสดงว่ามีความผูกพันเกิดขึ้นระหว่างคนกับม้าเป็นการสื่อให้เห็นว่าขุนทองมีความเมตตากับสัตว์คู่ทุกข์คู่ยากมาก่อนมันจึงเกิดความผูกพันกันเมื่อยามตายก็ยิ่งตายตามกันไป

3) เมตตาต่อผู้มีความทุกข์ จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความเมตตาต่อผู้มีความทุกข์ยากให้เขาพ้นทุกข์จึงพร้อมที่จะช่วยเหลืออย่างบริสุทธิ์ใจ ดังตัวอย่าง ขุนท่งในนวนิยายเรื่อง ล้างบาง ขุนท่งหรือเสือเอื้องเป็นผู้มีจิตเมตตาต่อผู้มีความทุกข์เมื่อเขาเห็นใครเดือดร้อนเป็นทุกข์เขาก็จะเข้าช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ดังตอนที่เขาพบสาทร้ายครั้งแรกเขาไม่รู้ว่านั่นคือ

น้องสาวต่างบิดา แต่เขาเห็นสาหร่ายร้องไห้และเห็นแววตาเศร้าหมองของแม่อบกับพ่อบัว จึงกล่าวเสนอตัวเข้ารับฟังเรื่องทุกข์เพื่อหาหนทางช่วย ความว่า

“ฉันทขอโทษก่อน” เอื้องยกมือไหว้ “อย่าว่าล่วงเกินมาถามความเลย ฉันทเห็นน้องสาวเดินร้องไห้มาแต่นานมาที่นี้ร้องอีกทั้งแม่คงจะทุกข์ร้อนมากลองบอกเอะกลางที่ฉันทจะช่วยให้...”เอื้องจึงก้มลงกราบแทบเท้าแม่อบ “บอกเถิด ช่วยจริง ๆ ฉันทจะได้เมตตาอย่างชื่นใจด้วยกันทุกคน เพราะฉันทถ้าบอกทุกข์ฉันทแล้วอ้ายเอื้องมันไม่ช่วยก็จงแข่งมันเสียให้ฉันทหาย” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:37)

จากข้อความตอนนี้แสดงให้เห็นว่าขุนทุ้งเป็นผู้มีเมตตาต่อผู้มีความทุกข์พยายามที่จะสอบถามความทุกข์ร้อนของครอบครัวสาหร่ายถึงขั้นก้มลงไปกราบแทบเท้าแม่อบ

6. ความกตัญญู คือ ภาวะที่บุคคลที่รู้จักบุญคุณและพร้อมที่จะทดแทนบุญคุณแก่ผู้มีพระคุณทั้งบุพการีผู้เลี้ยงดูตนและบุคคลอื่นที่มีคุณอันได้ช่วยเหลือเกื้อหนุนตน ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม มีลักษณะ มีความกตัญญู คือ

1) ความกตัญญูต่อมาตุภูมิ จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความกตัญญูต่อมาตุภูมิหรือแผ่นดินเกิดรักและหวงแหนปกป้องแผ่นดินเกิด ดังพบจาก เสือเครื่องในนวนิยายเรื่อง หมิ่นช่องเสือเครื่องเป็นจอมโจรที่ได้รับชื่อเสียงกล่าวขานว่าเป็น หมิ่นช่องเพราะสามารถรวบรวมช่องโจรต่าง ๆ ให้ร่วมมือกันต่อสู้กับพวกโจรตรงพม่าที่มาปล้นรังแกคนไทย อันเป็นการแสดงความกตัญญูรู้จักรักและหวงแหนแผ่นดินเกิด ความว่า

“เมื่อสิ้นปัญญาแต่หวังใจข้านี้มันไม่สิ้น ยิ่งคิดยิ่งหวัง “ที่จะบอกให้รู้ระไซ้จะวางดาบไปกล่าวแก่มันดอกแหวนเอ๋ย เกณฑ์พวกเราเขียนหนังสือปิดประกาศเราไซ้เวียเพื่อน บอกให้เขารู้บริสุทธิ์ของเราบอกมันให้รู้ว่าใครจะขึ้นจับหมิ่นช่องมันก็อ้ายหัวใจเขลยคิดจะเป็นทาสพม่าต่างแดน มันทรยศไทยก็ให้มันมุดหัวเข้าผสมทัพพม่าเอะเราไซ้ทัพโจรนี้เพื่อนเอ๋ยจะได้จุเข้าปล้นบ้านไอ้หลายทาสณะน้ากลอง ใจข้านี้กะไว้ว่าจะเดินทัพเข้าขุนโลกบังคับให้มันส่งอ้ายโจรแปลกชาติ” (ไม้ เมืองเดิม, 2554:142-143)

จากข้อความนี้จะเห็นว่าเสือเครื่องมีความห่วงใยแผ่นดินเกิดที่คนไทยหลงเชื่อพวกโจรตรงพม่าและยังมีพวกเจ้าหลายที่คิดทรยศแผ่นดินเข้าร่วมกับพวกโจรตรงพม่า เสือเครื่องไม่อาจนิ่งดูยได้แม้ว่าเสียงกับการถูกล้อมจับเอาสินบนก็ตามที่แต่เพื่อแผ่นดินแล้งเสือเครื่องยอมที่จะรักษาแผ่นดินเกิดมากกว่าชีวิตตนแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูรู้คุณค่าแผ่นดินเกิดอันเป็นมาตุภูมิของตนเอง

2) กตัญญูต่อบุพการี จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความกตัญญูบุพการีผู้ให้กำเนิดทั้งมารดา บิดาของตน พร้อมทั้งทดแทนคุณด้วยความรักและเคารพอยากที่จะดูแลปกป้องยกตัวอย่างการกระทำของ เสือบางในนวนิยายเรื่อง ค่าน้ำนม เสือบางมันเป็นเสือร้ายจอมโจรที่ดุร้ายใคร ๆ ได้ยินชื่อแต่ในหัวใจเสืออย่างเสือบางนั้นมีความกตัญญูต่อบุพการีอย่างแม่อยู่เต็มอกรั้งหนึ่งเสือบางปลอมตัวไปเพื่อหาข้อมูลเข้าปล้นได้ยินพระฟังเทศน์สอนนาคก็เกิดสำนึกในใจอยากตอบแทนคุณมารดาด้วยร่มกาสาวพัตร์ ดังความว่า

“แล้วเสื่อบางก็ขับหน้าลงฝ่ามือตัวเองร้องไห้มน้อยากบวชให้ค่าน้ำนมแม่ ก็วัดไต่เล่า
จะรับเสื่อบวชมิให้ต้องอาชญา” (ไม้ เมืองเดิม, 2522:21)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูรู้คุณของเสื่อบางที่ต้องการจะทดแทนคุณให้แก่มารดาด้วยการบวชพระแต่แล้วก็ไม่อาจมีวัดไต่ที่จะรับเสื่อบางเข้าบวชได้ จากนั้นในเวลาต่อมา การทดแทนคุณด้วยความกตัญญูของเสื่อบางที่จะทดแทนคุณค่าน้ำมนั้นก็คือการสละชีวิตตนเอง เพื่อเอาค่าหัวสินบนให้แก่มารดา ดังความว่า

“แม่จ๋า ค่าน้ำนมของแม่” สิ้นคำมือก็ยกปืนเหนียวเข้าอกเองบิ่งใหญ่...คลานไปส่ง
ประกาศสินบนให้แทบเท้าแม่ทับ “แม่ ข้าเป็นเสื่อซั่วๆ คุณอย่างอื่นนั้นทดแทนไม่
ได้แล้ว ชีวิตนี้จึงเป็นค่าน้ำนม ... “แม่เอ๋ย เสื่อบางนั้นตายประเสริฐกว่าเสื่ออื่นอัน
จะสิ้นใจบนตักแม่ ตายต่อหน้าพระสักร้อยองค์ก็ไม่เหมือนตายบนตักนี้ที่ฉันทนอมมา
แต่เล็ก ๆ (ไม้ เมืองเดิม, 2522:31-33)

จากการข้อความข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูรู้คุณของขุนโจรสื่อบางที่ร้ายกาจ
ที่แม้ว่าจะเป็นโจรก็ยังคงมีแก่นของความกตัญญูอยู่ในใจรู้จักคุณค่าน้ำนมของมารดาว่ายิ่งใหญ่
จึงยอมมอบชีวิตทดแทนคุณค่าน้ำนมด้วยเหตุเพราะหนทางบวชเป็นพระมิสามารถทำได้แล้วก็จะ
ทดแทนคุณด้วยชีวิตตนเป็นสินค่าน้ำนมแม่อันแสดงถึงความกตัญญูที่ยิ่งใหญ่ของขุนโจรสื่อบาง

3) ความกตัญญูต่อผู้มีอุปการะ จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นผู้มีความกตัญญูต่อ
ผู้มีพระคุณซุบเสี้ยมแน่นไม่ใช้บุพการี ก็พร้อมที่จะทดแทนคุณด้วยความรักและเคารพยกยอกที่ดูแล
ปกป้อง ขอยกตัวอย่าง เสื่อแสนเวียงในนวนิยายเรื่อง หนามยอกหนามบ่ง เสื่อแสนเวียงหรือเสื่อธง
เคยเป็นเพียงลูกจ้างคนรับใช้ของพ่อขุนแต่ถูกเจ้ามิ่งใสความว่าเป็นโจรปล้นจนต้องหนีไปต่อมาเมื่อ
พ่อขุนป่วยไข้เพราะตรอมใจที่ถูกเจ้ามิ่งทรยศเมื่อพ่อขุนรับรู้ว่าเสื่อธงเอาประกาศมาแจ้งเข้าปล้นก็
มิได้กลัวเพราะรู้ว่าเสื่อธงเป็นคนมีความกตัญญูคน ดังความว่า

...แกมิได้ตอกตอกใจตามที่ลูกบอก เพราะแกรู้สันดานอ้ายธงว่ามีกตัญญูติดอยู่มาก
และเวลานี้แกก็ใกล้ตายจึงอยากจะพบหน้ามันจะได้กล่าวคำขอโทษที่แกได้คิดผิด
เพราะก้านมันมิ่งลูกทรยศปลุกปั่นให้แกทรยศมันก่อน (ไม้ เมืองเดิม, 2554:138)

จากข้อความที่ยกมานี้จะเห็นว่าพ่อขุนนั้นรู้ถึงความกตัญญูของเสื่อธงหรือแสนเวียงว่าจะ
ไม่ทำร้ายตนและครอบครัว ด้วยตนเองก็สำนึกผิดที่คิดร้ายกับเสื่อธงก่อน ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นชัดว่า
เสื่อธงเป็นคนมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่ซุบเสี้ยมตนมา

7. **สุภาพบุรุษ** คือ ภาพลักษณ์ของลูกผู้ชายที่น่ายกย่องให้เกียรติผู้อื่นไม่รังแกผู้อ่อนแอ แต่
จะปกป้องผู้อ่อนแอ อีกทั้งยังมีความอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโสซึ่งตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรม
ของไม้ เมืองเดิม ดังนี้

1) รักษาเกียรติสตรี จากการศึกษพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นสุภาพบุรุษที่รักษาเกียรติของ
สตรีเพศ จะขอยกตัวอย่าง เสื่อแฝงในนวนิยายเรื่อง เกวียนหัก เสื่อแฝงมีความเป็นสุภาพบุรุษรักษา

เกียรติของสตรีอย่างเรียงซึ่งครั้งหนึ่งแฝงถูกเจ้าเรียงพินที่แขนเป็นแผล แต่เมื่อเจ้าแฝงถูกใส่ความว่าเป็นโจรปล้นและมีหลักฐานว่าแผลที่ถูกพินเพราะการต่อสู้แฝงไม่ยอมรับว่าเป็นโจรปล้นพร้อมทั้งปกปิดเรื่องที่เรียงพินแขนตนเองเพื่อรักษาเกียรติของเรียงไม่ให้เสื่อมเสีย ความว่า

แล้วแฝงก็นึกเดาออกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขอบหนองใต้ไม้ลั่นทมนั้นยังไม่เข้าหูอื่นยังรู้กันแต่เพียงสองกะเจ้าเรียง ก็เมื่อสาวมันเป็นฝ่ายเสียถูกข่มเหงแล้วยังไม่พูดขยาอย่างไ้อั่แฝงหรือจะกล่าวให้แม่เรียงต้องเป็นคนเสียได้อาย (ไม้ เมืองเดิม,2537:34-35)

จากเหตุการณ์นี้จะเห็นว่า เสือแฝงไม่ยอมบอกความจริงว่าเรียงเป็นคนพินแขนของตนเพื่อรักษาเกียรติของเรียงไม่ให้เกิดความเสียหายอับอายต่อชาวบ้านว่า ได้ไปพบกับชายหนุ่มที่บึงน้ำใต้ต้นลั่นทมเป็นลักษณะของความเป็นสุภาพบุรุษที่ย่อมที่จะมีภัยเกิดกับตนเพื่อรักษาเกียรติของสตรี

2) ปกป้องผู้อ่อนแอและผู้ถูกรังแก จากการศึกษาพบว่า มีภาพลักษณ์เป็นสุภาพบุรุษที่ปกป้องผู้อ่อนแอและผู้ถูกรังแก โดยขอยกตัวอย่าง เสือเพื่อนในนวนิยายเรื่อง คนละถิ่น เสือเพื่อนเป็นบุคคลที่เป็นสุภาพบุรุษไม่รังแกผู้อ่อนแอแล้วยังปกป้องผู้ที่อ่อนแอและยังเห็นใครถูกรังแกไม่ได้จะเข้าไปช่วยปกป้องโดยทันที ดังตอนที่ตาหวาน ตาโห้ เจ้าแฝง และแม่ฟักถูกเจ้าเปลวทำร้ายร่างกายต่อหน้าชาวบ้านเสือเพื่อนก็รีบเข้าไปขวางเจ้าเปลวและปกป้องทุกคน จนเป็นเรื่องเป็นราว เสือเพื่อนพลาดพลั้งเสียท่าเจ้าเปลวจนบาดเจ็บ ดังความว่า

“อายนามิงนา” เจ้าเพื่อนเตือนน้ำใจเหลือจะทนดูแผนคว่ำเจ้ามายที่โทะสะกล้ากระชากอีกมือก็กั้นแม่แฝงให้ห่างพินไป “รังแกทั้งผู้หญิงและคนแก่คนเฒ่าใช้ไม่ได้” (ไม้ เมืองเดิม, 2510:66)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า เสือเพื่อนมีความเป็นสุภาพบุรุษเมื่อเห็นคนที่อ่อนแอถูกรังแกก็อดทนดูไม่ได้ต้องเข้าไปปกป้องซึ่งผิดกับเสือเปลวที่ทำร้ายทั้งคนแก่และผู้หญิง เสือเพื่อนจึงเข้าไปขัดขวางและดำเนินกรกระทำของเสือเปลวด้วยความที่เสือเพื่อนเป็นสุภาพบุรุษ

อภิปรายและสรุปผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย จากตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม พบว่า “สภาพลักษณะ” นี้เป็นภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย ได้แก่ 1. โจรจำเป็น อันเป็นภาพลักษณ์ของตัวละครเอกที่มีความจำเป็นที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กลายเป็นวีรบุรุษนอกกฎหมายด้วย สาเหตุ ถูกใส่ความว่าเป็นขู้ ถูกใส่ความว่าเป็นโจร และแค้นครอบครัวหรือคนรักถูกกระทำ 2. ความกล้าหาญทั้งในเรื่องเชิงรบ และการเสียภัยอันตรายเพื่อช่วยผู้อื่น 3.ความเป็นผู้นำทั้งการเป็นผู้นำทางความคิดและผู้นำที่ได้รับการยกย่อง 4. ความจริงใจ ทั้งในสิ่งจรรยาจา ซื่อสัตย์ต่อคนรักและจริงใจต่อพวกพ้อง 5. ความเมตตาซึ่งเป็นธรรมใจที่ประเสริฐ โดยเฉพาะความมีเมตตาต่อศัตรู และยังได้เห็นภาพลักษณ์ความมีเมตตาต่อสัตว์คู่ใจจนเกิดความผูกพันอีกทั้งยังมีเมตตาต่อผู้มีความทุกข์ 6.ความกตัญญูมีทั้งความกตัญญูต่อมาตุภูมิ ความกตัญญูต่อบุพการีและความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอื่น 7. สุภาพบุรุษ ที่น่ายกย่อง คือการรักษาเกียรติสตรี

และการปกป้องผู้ที่อ่อนแอคอยช่วยเหลือผู้ที่ถูกรังแก จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย คือ ภาพลักษณ์ของบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายประพฤติดตนอยู่นอกกฎหมายในฐานะโจรจำเป็นหรือมีเหตุให้ต้องมาเป็นโจร แต่มีความความกล้าหาญ เก่งกาจ มีฝีมือในเชิงรบ พร้อมทั้งมีคุณธรรมและความเป็นสุภาพบุรุษ ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่มีความทุกข์ยากหรือเดือดร้อน ต่อต้านอิทธิพลของอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม จนมีชื่อเสียงได้รับการยกย่องหรือยอมรับจากคนสังคม ภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย จากตัวละครเอกฝ่ายชายที่ปรากฏในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม อันเป็น “ธรรมโจร” ตามที่ จินดา ดวงจินดา (2537:164-167) กล่าวว่า ตัวละครในนวนิยายของ ไม้ เมืองเดิม ทุกเรื่องมีชีวิตเคลื่อนไหวเหมือนกับคนจริง การสร้างตัวละครเปี่ยมชีวิตเป็นศิลปะ หรือแม้ไม่ทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งและ มีจิตสำนึกทางสังคม (Socially conscious) อย่างมากมายโดยเฉพาะการถ่ายทอดถึง ‘ธรรมโจร’ ซึ่งพบด้วยกัน 7 ภาพลักษณ์ เรียกว่า “สตาภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย” ทำให้เกิดความเด่นของตัวละครเอกฝ่ายชายที่สามารถช่วยสร้างภาพจินตนาการให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณ์ของวีรบุรุษ นอกกฎหมายอย่างชัดเจนก่อให้เกิดความประทับใจในตัวละครเอกฝ่ายชายอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิม ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า วรรณกรรมของไม้ เมืองเดิมสามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ ความประทับใจได้สะท้อนให้เห็นการใช้ถ้อยคำสร้างให้เกิดความคิด ความรู้สึกและความประทับใจโดยอาศัยจินตนาการสอดคล้องกับ กุหลาบ มลลิกะมาส (2542:36) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ไว้ว่า “ภาพลักษณ์” หรือภาพในจิตเกิดจากการใช้ถ้อยคำสร้างให้เกิดความคิด ความรู้สึกและความประทับใจโดยอาศัยจินตนาการคิดคำนึงจนปรากฏภาพในใจของผู้อ่าน จึงสามารถกล่าวสรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายชายในวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิมปรากฏเป็น “สตาภาพลักษณ์วีรบุรุษนอกกฎหมาย” สามารถสร้างความโดดเด่นของตัวละครจนเป็นที่ประทับใจอันเป็นเอกลักษณ์ในการสร้างงานทางวรรณกรรมของไม้ เมืองเดิมที่ทรงคุณค่าและน่าติดตามตลอดมา

รายการอ้างอิง

- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2542). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินดา ดวงจินดา. (2537). ตามรอย ไม้ เมืองเดิม. ใน *คมตาบค้นไถ ไม้ เมืองเดิม*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า. ฌัฐกานต์ คูสมิทธิ. (2547). *ภาพวีรบุรุษที่ถูกประกอบสร้างผ่านกระบวนการข่าวสารของหนังสือพิมพ์ประชานิยม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณาม สหัชชะ. (2558). *ชาวสุพรรณบุรี. หนังสือพิมพ์เสรีชัยออนไลน์*. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.sereechai.com>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544). วีรบุรุษในวัฒนธรรมไทย: การแสดงปาฐกถาพิเศษ ป่วย อังภาครณ์ ครั้งที่ 4. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 19, 3-4.
- พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร. (2537). ภาพพจน์กับการประชาสัมพันธ์. ใน *ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: การประชาสัมพันธ์กับภาพลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทรี เอิบอัมฤทธิ. (2552). เปรียบเทียบความเหมือนและต่างของบทบาทแม่ในภาพลักษณ์ของ โสภณิ จาก นวนิยายจีน เรื่อง จันทรเสี้ยว กับนวนิยายไทย เรื่อง “หญิงคนชั่ว”.

ศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 4(8), 1-18.

ไม้ เมืองเดิม. (2510). *คนละถิ่น*. พระนคร: บรรณาการ.

ไม้ เมืองเดิม. (2521). *อ้ายขุนทอง*. พระนคร: บรรณาการ.

ไม้ เมืองเดิม. (2522). *ค่าน้ำนม*. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ.

ไม้ เมืองเดิม. (2537). *เกวียนหัก*. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ.

ไม้ เมืองเดิม. (2537). *ชายสามโบสถ์*. กรุงเทพฯ: บางหลวง.

ไม้ เมืองเดิม. (2538). *ศาลเพียงตา*. กรุงเทพฯ: บางหลวง.

ไม้ เมืองเดิม. (2554). *ล้างบาง*. กรุงเทพฯ: บางกอกบู๊ค.

ไม้ เมืองเดิม. (2554). *เสือข้าม*. กรุงเทพฯ: บางกอกบู๊ค.

ไม้ เมืองเดิม. (2554). *เสือทุ่ง*. กรุงเทพฯ: บางกอกบู๊ค.

ไม้ เมืองเดิม. (2554). *หนามหยอกหนามบ่ง*. กรุงเทพฯ: บางกอกบู๊ค.

ไม้ เมืองเดิม. (2554). *หมื่นช่อง*. กรุงเทพฯ: บางกอกบู๊ค.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ - ไทย*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2557). วรรณกรรมในสมัยรัชกาลที่ 7: การตอบสนองรสนิยมของชนชั้นกลาง.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(1), 77-100.

วัฒน์ วรลยางกูร. (2537). ตามรอย ไม้ เมืองเดิม จากทุ่งสามเรือนถึงลายนิกเลงโตคนสุดท้าย.

ใน *คมตาบ คั่นไถ ไม้ เมืองเดิม*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

วัฒน์ชัย หน่นยั้ง. (2533). *ภาพลักษณ์ของผู้ปกครองในบทละครรามเกียรติ์สมเด็จพระเจ้า*

กรุงธนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจิตรวาทการ, หลวง. (2542). *กุศโลบายสร้างควมยิ่งใหญ่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

วิทย์ ศิวะศรียนนท์. (2544). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.

วิฑิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (2548). นิยายชุดเสือใบ-เสือด่า วรรณกรรมอมตะอีกชิ้นหนึ่งของ ป. อินทรปาลิต.

ศิลปวัฒนธรรม. 26(11), 25-30

วิรัช กลวิรัตน์กุล. (2544). *การประชาสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ศศิรัศม์ สีนฤณิก. (2559). *อิเหนา: วีรบุรุษนักรักและนักรบ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต).

พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สามเสือสุพรรณ ดริมทมิดำนานเสือ. (2556). สืบค้น 1 กรกฎาคม 2559, จาก

<http://www.iseehistory.com/>

สารภี ชาวดิ. (2546). *ภาพลักษณ์ตำรวจไทยในนวนิยายของวชิษฐ เดชกุญชร* (ปริญญาโทบริหาร

บัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2516). แนวคิดของนักเขียนไทยยุค พ.ศ. 2488-ปัจจุบัน. ใน *รายงานการสัมมนา การสอนวรรณกรรมไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2537). นรกในเรือกั้ววัฒนธรรมโจร. *วารสารทักษิณคดี*, 4(1), 4.

เสถียร จันทิมาธร. (2516). การสัมมนาเรื่องวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. *สตรีสาร*, 14, 13-14.

Baldwin, D. (2011). *Robin Hood The English Outlaw*. New York: Amazon.

Holt, J. C. (1989). *Robin Hood*. New York: Amazon.